

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้เสนอสาระสำคัญครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และหัวหน้าห้องเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,479 คน
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้จากประชากรและการสุ่มตัวอย่างประชากรตามตารางของ Krejcie และ Morgan รวมจำนวนทั้งสิ้น 580 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย
  - 3.1 แบบสอบถามจำนวน 2 ชุด เพื่อสอบถามกลุ่มครู-อาจารย์ และนักเรียน ประกอบด้วย ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และหัวหน้าห้องเรียน
  - 3.2 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยฝ่ายปกครอง
  - 3.3 แนวการศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองแล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่ และ

การหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับดังนี้ คือ สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแนวการศึกษาเอกสาร

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามครู-อาจารย์

1.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษามากกว่าครูแนะแนว คือ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ร้อยละ 87.92 และครูแนะแนว ร้อยละ 12.08 และได้ปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบมาแล้วเป็นเวลา 1-5 ปี มากที่สุด คือ ร้อยละ 42.64 รองลงมา คือ ระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 26.79 และน้อยกว่า 1 ปี น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 10.95 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ด้านการกำหนดกฎระเบียบ การสื่อสาร หรือแจ้งกฎระเบียบการประเมินพฤติกรรม และการปรับพฤติกรรม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ก. การกำหนดกฎระเบียบ สรุปผลการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ดังนี้

1. นโยบายในการบริหารงานของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมีนโยบายในการบริหารงานของโรงเรียน ร้อยละ 98.87 และนโยบายในการบริหารงานของโรงเรียนมีส่วนที่ระบุเกี่ยวกับระเบียบวินัยนักเรียน ร้อยละ 99.24

2. การกำหนดกฎระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร พบว่าโรงเรียนมีการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ร้อยละ 96.23

3. ความชัดเจนของกฎระเบียบ พบว่า กฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดไว้มีความชัดเจน ร้อยละ 89.81 และกฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดไว้ไม่ชัดเจนเพียง ร้อยละ 10.19

4. ความสอดคล้องของกฎระเบียบกับสภาพของโรงเรียน พบว่า กฎระเบียบสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน ร้อยละ 81.13 และกฎระเบียบไม่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนเพียง ร้อยละ 18.87

5. ความสอดคล้องของกฎระเบียบกับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า กฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มากที่สุด คือ ร้อยละ 81.51 รองลงมา คือ นโยบายของกรมสามัญศึกษา ร้อยละ 75.85 และนโยบายของโรงเรียนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 53.58 ตามลำดับ

6. การศึกษานโยบายของโรงเรียนเพื่อกำหนดกฎระเบียบ พบว่า ในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ได้มีการศึกษานโยบายของโรงเรียนอย่างละเอียด ร้อยละ 85.25

7. การศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนก่อนการกำหนดกฎระเบียบ พบว่า โรงเรียนได้ศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนก่อนการกำหนดกฎระเบียบ ร้อยละ 78.11 และโรงเรียนไม่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนก่อนการกำหนดกฎระเบียบ ร้อยละ 21.89

8. การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ร้อยละ 76.23 และบุคลากรในโรงเรียนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ร้อยละ 23.77 ในกรณีที่มีส่วนร่วม พบว่า ผู้ร่วมกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนมากที่สุด คือ ร้อยละ 99.01 รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 92.08 และนักเรียนหรือตัวแทนนักเรียน น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 23.27 ตามลำดับ

9. ความเห็นของบุคลากรต่อกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดขึ้น ร้อยละ 89.43 และบุคลากรในโรงเรียนไม่เห็นด้วยกับกฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นเพียง ร้อยละ 10.57

10. ลักษณะของกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า กฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นมีลักษณะเน้นการแก้ไขและลงโทษ มากที่สุด คือ ร้อยละ 69.43 รองลงมา คือ เน้นการป้องกัน ร้อยละ 52.83 และเน้นการสร้างเสริม น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.13 ตามลำดับ

11. แนวปฏิบัติของกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า
กฎระเบียบของโรงเรียนมีแนวปฏิบัติไว้ชัดเจน ร้อยละ 82.64 และกฎระเบียบของโรงเรียนมี
แนวปฏิบัติไม่ชัดเจนเพียง ร้อยละ 17.36

12. ความเข้าใจของบุคลากรต่องบระเบียบของโรงเรียน
พบว่า บุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจกฎระเบียบของโรงเรียนตรงกัน ร้อยละ 71.70
และบุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจกฎระเบียบของโรงเรียนไม่ตรงกัน ร้อยละ 28.30

13. มาตรการในการรักษากฎระเบียบและบทลงโทษ
พบว่า กฎระเบียบของโรงเรียนมีมาตรการในการรักษากฎระเบียบและบทลงโทษไว้ชัดเจน
ร้อยละ 84.15 และกฎระเบียบของโรงเรียนมีมาตรการในการรักษากฎระเบียบและบทลงโทษ
ไว้ไม่ชัดเจนเพียง ร้อยละ 15.85

14. การนำกฎระเบียบของโรงเรียนไปใช้ พบว่า
กฎระเบียบของโรงเรียนสามารถนำไปใช้ได้เป็นบางส่วน มากที่สุด คือ ร้อยละ 76.23 รอง
ลงมา คือ นำไปใช้ได้ทั้งหมด ร้อยละ 21.89 และนำไปใช้ไม่ได้เลย น้อยที่สุด คือ ร้อยละ
1.87 ตามลำดับ

15. ความเหมาะสมของกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า
กฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้กับนักเรียนเหมาะสมเป็นบางส่วน มากที่สุด คือ
ร้อยละ 69.43 รองลงมา คือ เหมาะสมทั้งหมด ร้อยละ 24.53 และส่วนใหญ่ไม่เหมาะสม
น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.91 ตามลำดับ

16. การรับกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมี
การรับกฎระเบียบของโรงเรียน ร้อยละ 77.74 และโรงเรียนไม่มีการรับกฎระเบียบของ
โรงเรียน ร้อยละ 22.26

ข. การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบ สรุปผลการวิจัยในเรื่องที่
เกี่ยวกับการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ดังนี้

1. การเตรียมการในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของ
โรงเรียน พบว่า ในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนมีการเตรียมการล่วงหน้า
ร้อยละ 83.77 และโรงเรียนไม่มีการเตรียมการล่วงหน้าเพียง ร้อยละ 16.23 และในกรณี
ที่มีการเตรียมการล่วงหน้า พบว่า โรงเรียนเตรียมข้อความที่ใช้ในการแจ้ง มากที่สุด คือ

ร้อยละ 70.57 รองลงมา คือ เตรียมผู้แจ้ง ร้อยละ 55.09 และเตรียมเครื่องมือในการแจ้ง น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 45.28 ตามลำดับ

2. การแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนให้บุคลากรได้รับ

ทราบ พบว่า โรงเรียนมีการแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับทราบถึง ร้อยละ 81.13 และโรงเรียนไม่มีการแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับ ทราบเพียงร้อยละ 18.87 สำหรับการรับทราบกฎระเบียบที่โรงเรียนแจ้ง พบว่า บุคลากรใน โรงเรียนรับทราบกฎระเบียบที่โรงเรียนแจ้งช้า ร้อยละ 53.58 และบุคลากรในโรงเรียน รับทราบกฎระเบียบที่โรงเรียนแจ้ง รวดเร็ว ร้อยละ 46.42

3. วิธีการแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า โรงเรียน

ใช้วิธีการแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร ร้อยละ 81.13 และแจ้งด้วยวาจา ร้อยละ 72.45 ในกรณีที่แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการตีพิมพ์ประกาศ มากที่สุด คือ ร้อยละ 81.86 รองลงมา คือ วิธอื่น ๆ ร้อยละ 24.65 และใช้จดหมาย น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 6.51 ตามลำดับ และในกรณีที่แจ้งด้วยวาจา พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการ ประชุมชี้แจง มากที่สุด คือ ร้อยละ 98.96 รองลงมา คือ การประกาศหน้าเสาธง ร้อยละ 77.60 และพูดคุยเป็นการส่วนตัว น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 30.73 ตามลำดับ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน

พบว่า โรงเรียนมีการใช้เครื่องมือในการแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ร้อยละ 80.38 และ โรงเรียนไม่มีการใช้เครื่องมือในการแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนเพียง ร้อยละ 19.62 และ ในกรณีที่มีการใช้เครื่องมือ พบว่า โรงเรียนใช้คู่มือนักเรียน มากที่สุด คือ ร้อยละ 87.80 รองลงมา คือ ใช้ป้ายประกาศ ร้อยละ 67.61 และใช้จุลสาร น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 7.98 ตามลำดับ

ก. การประเมินพฤติกรรม สรุปผลการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับ การประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน ดังนี้

1. การพิจารณาสาเหตุของการกระทำผิด พบว่า ในการ ประเมินพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนได้มีการพิจารณาถึงสาเหตุของการกระทำผิดของนักเรียน

ร้อยละ 94.34 และโรงเรียนไม่มีการพิจารณาถึงสาเหตุของการกระทำผิดของนักเรียนเพียงร้อยละ 5.66

2. การมีส่วนร่วมรับรู้หรือมีส่วนร่วมในการประเมินพฤติกรรม พบว่า นักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนมีส่วนร่วมรับรู้หรือมีส่วนร่วมในการประเมินพฤติกรรม ร้อยละ 82.64 และนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนไม่มีส่วนร่วมรับรู้หรือมีส่วนร่วมในการประเมินพฤติกรรม ร้อยละ 17.36

3. บุคลากรในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน พบว่าในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนมีการจัดให้บุคลากรหลายฝ่ายร่วมกันประเมิน ร้อยละ 85.66 และโรงเรียนไม่มีการจัดให้บุคลากรหลายฝ่ายร่วมกันประเมิน ร้อยละ 14.34 และในกรณีที่หลายฝ่ายร่วมกันประเมิน พบว่า บุคลากรที่ร่วมกันประเมินประกอบด้วย ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง มากที่สุด คือ ร้อยละ 97.80 รองลงมา คือ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ร้อยละ 86.34 และครูแนะแนว น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 66.96 ตามลำดับ

4. เกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน พบว่าโรงเรียนมีเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ร้อยละ 90.57 และโรงเรียนไม่มีเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมนักเรียนเพียง ร้อยละ 9.43 ในกรณีที่มีเกณฑ์ในการประเมิน พบว่าโรงเรียนใช้เกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบของโรงเรียน มากที่สุด คือ ร้อยละ 67.08 รองลงมา คือ ใช้เกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบของโรงเรียนและพิจารณาความเหมาะสมประกอบกัน ร้อยละ 66.25 และพิจารณาเกณฑ์ตามความเหมาะสม น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 47.92 ตามลำดับ สำหรับเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่โรงเรียนใช้อยู่ นั้น พบว่ามีความเหมาะสม ร้อยละ 81.89 และไม่เหมาะสมเพียง ร้อยละ 18.11

5. การใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาประเมิน พบว่าโรงเรียนมีการใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาประเมินพฤติกรรมนักเรียน ร้อยละ 88.68 และโรงเรียนไม่มีการใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาประเมินพฤติกรรมนักเรียนเพียง ร้อยละ 11.32 ในกรณีที่มีการใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาประเมิน พบว่า โรงเรียนใช้ข้อมูลจากบันทึกการกระทำผิดและการลงโทษ มากที่สุด คือ ร้อยละ 77.45 รองลงมา คือ ข้อมูลจากบันทึกพฤติกรรมนักเรียน ร้อยละ 71.49 และข้อมูลจากระเบียบสะสม น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 52.34 ตามลำดับ

ง. การปรับพฤติกรรม สรุปผลการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมนักเรียนของโรงเรียน ดังนี้

1. การเตรียมการในการปรับพฤติกรรมนักเรียน พบว่าในการปรับพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ร้อยละ 81.13 และโรงเรียนไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ร้อยละ 18.87 ในกรณีที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า พบว่า โรงเรียนจัดเตรียมบุคลากรที่รับผิดชอบ มากที่สุด คือ ร้อยละ 85.12 รองลงมา คือ จัดเตรียมระบบข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ร้อยละ 69.30 ตามลำดับ
2. การประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในการปรับพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนมีการประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 86.79 และโรงเรียนไม่มีการประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพียง ร้อยละ 13.21 ในกรณีที่มีการประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่า โรงเรียนประสานงานกับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา มากที่สุด คือ ร้อยละ 87.83 รองลงมา คือ ครูฝ่ายปกครอง ร้อยละ 76.96 และครูแนะแนว น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 66.52 ตามลำดับ
3. การดำเนินการในการปรับพฤติกรรมนักเรียน พบว่า ในการปรับพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนดำเนินการด้วยความเป็นธรรมและยุติธรรม ร้อยละ 90.94 และโรงเรียนดำเนินการด้วยความไม่เป็นธรรมและยุติธรรมเพียง ร้อยละ 9.06 สำหรับการดำเนินการปรับพฤติกรรมนักเรียน พบว่า เมื่อนักเรียนกระทำผิดกฎระเบียบ โรงเรียนดำเนินการสอบสวนหาสาเหตุของการกระทำผิดก่อนการลงโทษ มากที่สุด คือ ร้อยละ 87.55 รองลงมา คือ เรียกนักเรียนมาพูดคุย ชี้แจง ตักเตือน ร้อยละ 84.16 และดำเนินการลงโทษตามระเบียบทันทีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 27.92 ตามลำดับ
4. การติดตามผลนักเรียนหลังจากการปรับพฤติกรรม พบว่า เมื่อปรับพฤติกรรมนักเรียนแล้ว โรงเรียนมีการติดตามผลการปรับพฤติกรรมนักเรียน ร้อยละ 84.15 และโรงเรียนไม่มีการติดตามผลการปรับพฤติกรรมนักเรียนเพียง ร้อยละ 15.85 สำหรับการบันทึกผลการปรับพฤติกรรมนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีการบันทึกผลการปรับพฤติกรรมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ร้อยละ 92.08 และโรงเรียนไม่มีการบันทึกผลการปรับพฤติกรรมไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพียง ร้อยละ 7.92 ส่วนการแจ้งผลการปรับพฤติกรรม

นักเรียนนั้น พบว่า โรงเรียนได้แจ้งผลการรับพฤติกรรมนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ร้อยละ 82.26 และโรงเรียนไม่ได้แจ้งผลการรับพฤติกรรมนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพียง ร้อยละ 17.74 ในกรณีที่แจ้ง พบว่า โรงเรียนแจ้งผู้ปกครองนักเรียน มากที่สุด คือ ร้อยละ 89.45 รองลงมา คือ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ร้อยละ 85.32 และครูแนะแนว น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 51.38 ตามลำดับ และในกรณีที่แจ้ง ยังพบว่า โรงเรียนแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร มากกว่าการแจ้งด้วยวาจา คือ แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ร้อยละ 89.91 และแจ้งด้วยวาจา ร้อยละ 63.76 ตามลำดับ

5. การให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยพบว่า โรงเรียนมีการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัย ร้อยละ 82.64 และโรงเรียนไม่มีการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยเพียงร้อยละ 17.36 ในกรณีที่มีการให้คำปรึกษา พบว่า เป็นการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมากกว่าการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม คือ เป็นรายบุคคล ร้อยละ 83.56 และเป็นกลุ่ม ร้อยละ 62.56 ตามลำดับ และในกรณีที่มีการให้คำปรึกษา ยังพบว่า ผู้ให้คำปรึกษาเป็นครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา มากที่สุด คือ ร้อยละ 92.67 รองลงมา คือ ครูฝ่ายปกครอง ร้อยละ 87.96 และครูแนะแนว น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 72.15 ตามลำดับ

1.3 ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนด้านการกำหนดกฎระเบียบ การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบ การประเมินพฤติกรรม และการรับพฤติกรรม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ก. ปัญหาในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมีปัญหในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ร้อยละ 69.81 และโรงเรียนไม่มีปัญหา ร้อยละ 30.19 ในกรณีที่มีปัญหา พบว่า โรงเรียนมีปัญห ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร มากที่สุด คือ ร้อยละ 61.52 รองลงมา คือ กฎระเบียบมีข้อหลุมหลุมมากเกินไปยากต่อการปฏิบัติ ร้อยละ 45.40 และนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับกฎระเบียบของโรงเรียน น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 32.97 ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการ

กำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ได้แก่ ควรมีหลายฝ่ายร่วมกันกำหนด (41) กำหนดให้สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น (36) กฎระเบียบไม่ควรเข้มงวดเกินไป (29) ควรให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ง่าย (28) ควรเขียนให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย (20) ควรให้ทุกคนในโรงเรียนยอมรับกฎระเบียบร่วมกัน (12) ควรกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป (10) กฎระเบียบที่กำหนดขึ้นควรมีอำนาจบังคับ (3) ควรมีเหตุผลมิใช่บังคับ (2) ควรคำนึงถึงความต้องการของนักเรียน (2) และควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด (1)

ข. ปัญหาในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีปัญหาในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ร้อยละ 58.49 และโรงเรียนไม่มีปัญหา ร้อยละ 41.51 ในกรณีที่มีปัญหา พบว่า โรงเรียนที่มีปัญหา ได้แก่ นักเรียนไม่ให้ความสนใจต่อข้อมูลที่แจ้ง มากที่สุด คือ ร้อยละ 76.13 รองลงมา คือ การแจ้งดำเนินการชักช้า ไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 57.42 และขาดงบประมาณในการจัดทำเครื่องมือในการแจ้งน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 35.48 ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ได้แก่ 'ควรดำเนินการอย่างรวดเร็วและทันใจ (32) ควรดำเนินการต่อเนื่องตลอดปี (30) โรงเรียนควรใช้เครื่องมือหลายอย่างทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและด้วยวาจา (27) ควรแจ้งให้บุคลากรทุกฝ่ายรับทราบร่วมกัน (21) ควรมีผู้รับผิดชอบในการแจ้งเพื่อให้ข้อมูลไปถึงผู้รับแจ้ง (13) ควรมีมาตรการติดตามผลการแจ้งเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (13) ควรประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (10) และข้อมูลที่แจ้งควรมีความชัดเจน น่าสนใจ และเข้าใจง่าย (3)

ค. ปัญหาในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีปัญหาในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ร้อยละ 69.06 และโรงเรียนไม่มีปัญหา ร้อยละ 30.94 ในกรณีที่มีปัญหา พบว่า โรงเรียนที่มีปัญหา ได้แก่ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน มากที่สุด คือ ร้อยละ 81.97 รองลงมา คือ เกณฑ์ในการประเมินไม่แน่นอน ร้อยละ 52.46 และการประเมินไม่เป็นที่ยอมรับของนักเรียน น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 22.40 ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการปรับพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ ควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (49) พิจารณาข้อมูลทุกด้านประกอบการประเมิน (32) ควรมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการประเมิน (20) การประเมินควรทำด้วยความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง (20) ควรมีคณะกรรมการรับผิดชอบในการประเมิน (9) มีการหาข้อมูลหรือสอบถามผู้ใกล้ชิดและผู้รู้เห็นเหตุการณ์ก่อนการประเมิน (8) ควรให้นักเรียนที่กระทำผิดรับทราบผลการประเมินเพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อไป (5) การประเมินควรมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (2) และควรดำเนินการด้วยความรอบคอบ (1)

ง. ปัญหาในการปรับพฤติกรรมนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการปรับพฤติกรรมนักเรียน ร้อยละ 72.08 และโรงเรียนไม่มีปัญหา ร้อยละ 27.92 ในกรณีที่มีปัญหา พบว่า โรงเรียนมีปัญหา ได้แก่ ไม่มีการติดตามผลการปรับพฤติกรรมอย่างจริงจังมากที่สุด คือ ร้อยละ 77.49 รองลงมา คือ ขาดความร่วมมือจากครู-อาจารย์ในโรงเรียน ร้อยละ 74.87 และครู-อาจารย์บางคนลงโทษนักเรียนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 37.17 ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการปรับพฤติกรรมนักเรียน พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการปรับพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (42) ควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง (41) โรงเรียนควรประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน (39) ควรดำเนินการด้วยความเป็นธรรมและยุติธรรม (21) ควรดำเนินการตามกฎหมายระเบียบที่กำหนดไว้ (15) ควรใช้หลักการทางจิตวิทยาเข้าช่วย (6) และบุคลากรที่รับผิดชอบควรเป็นผู้มีความรับผิดชอบหน้าที่ ปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ และมีประสิทธิภาพ (6)

2. แบบสอบถามนักเรียน

2.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายมากกว่าหญิง คือ ชาย ร้อยละ 68.70 และหญิง ร้อยละ 30.30 อายุ

ระหว่าง 16-20 ปี มากที่สุด คือ ร้อยละ 50.00 รองลงมา คือ ระหว่าง 10-15 ปี ร้อยละ 49.19 และมากกว่า 20 ปี น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.81 ตามลำดับ ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 55.69 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 44.31 ตามลำดับ และปัจจุบันเป็นหัวหน้าห้องหรือตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุด คือ ร้อยละ 28.86 รองลงมา คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 21.55 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5.29

สำหรับสถานภาพของครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บิดา-มารดาอยู่ร่วมกัน มากที่สุด คือ ร้อยละ 79.67 รองลงมา คือ บิดาถึงแก่กรรม ร้อยละ 6.10 และบิดา-มารดาอยู่คนละแห่งหรือแยกกันอยู่ น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.07 ตามลำดับ สำหรับอาชีพของบิดา พบว่า บิดามีอาชีพทำนา มากที่สุด คือ ร้อยละ 51.22 รองลงมา คือ รับราชการ ร้อยละ 23.58 และอาชีพทำไร่ น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 2.03 ตามลำดับ ส่วนอาชีพของมารดา พบว่า มารดามีอาชีพทำนา มากที่สุด คือ ร้อยละ 56.51 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย ร้อยละ 23.17 และอาชีพทำไร่ น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 2.44 ตามลำดับ และปัจจุบันอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา มากที่สุด คือ ร้อยละ 75.61 รองลงมา คือ อาศัยอยู่กับมารดา ร้อยละ 9.35 และอาศัยอยู่กับบิดา น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.06 ตามลำดับ

2.2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพของโรงเรียนเกี่ยวกับลักษณะความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่ปรากฏในโรงเรียน และกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนของโรงเรียน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ก. สภาพของโรงเรียนเกี่ยวกับลักษณะความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่ปรากฏในโรงเรียน พบว่า ลักษณะความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่ปรากฏในโรงเรียน จำนวน 13 รายการ ดังนี้

1. หนีโรงเรียน พบว่า น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 33.33 รองลงมา คือ น้อย ร้อยละ 32.93 และมากที่สุด มีน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 3.66 ตามลำดับ

2. ขาดเรียนบ่อย ๆ พบว่า น้อย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 32.93 รองลงมา คือ ปานกลาง ร้อยละ 26.01 และมากที่สุด มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.63

ตามลำดับ

3. ทะเลาะวิวาทจนถึงทำร้ายร่างกาย พบว่า น้อยที่สุด หรือไม่มีเลย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 69.92 รองลงมา คือ น้อย ร้อยละ 26.02 และมาก มี น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.22 ตามลำดับ

4. ทิคุยาเสพตติค พบว่า น้อยที่สุด หรือไม่มีเลย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 58.13 รองลงมา คือ น้อย ร้อยละ 26.02 และมาก มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.47 ตามลำดับ

5. เล่นการพนัน พบว่า น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 45.12 รองลงมา คือ น้อย ร้อยละ 30.89 และมาก มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.88 ตามลำดับ

6. ลักขโมย พบว่า น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 65.85 รองลงมา คือ น้อย ร้อยละ 25.20 และมากที่สุด มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.81 ตามลำดับ

7. ชู้สาวจนทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง พบว่า น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 70.73 รองลงมา คือ น้อย ร้อยละ 17.48 และมากที่สุด มี น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.81 ตามลำดับ

8. มาโรงเรียนสายบ่อย ๆ พบว่า น้อย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 30.4๓ รองลงมา คือ ปานกลาง ร้อยละ 26.83 และมากที่สุด มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 8,54 ตามลำดับ

9. แต่งกายผิดระเบียบอยู่เสมอ พบว่า น้อย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 31.71 รองลงมา คือ น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย ร้อยละ 27.64 และมากที่สุด มี น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 3.25 ตามลำดับ

10. หลีกเลี้ยงการเข้าแถวเคารพธงชาติ พบว่า น้อย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 34.15 รองลงมา คือ น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย ร้อยละ 30.89 และมากที่สุด มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.06 ตามลำดับ

11. สูบบุหรี่ พบว่า น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 30.49 รองลงมา คือ น้อย ร้อยละ 29.27 และมากที่สุด มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.06 ตามลำดับ

12. ไม่รักษาหรือทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน พบว่า น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 50.81 รองลงมา คือ น้อย ร้อยละ 32.93 และมากที่สุด มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.63 ตามลำดับ

13. ไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน พบว่า น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 39.43 รองลงมา คือ น้อย ร้อยละ 35.37 และมากที่สุด มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 2.03 ตามลำดับ

สำหรับสาเหตุของความประพฤตินี้ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่ปรากฏในโรงเรียน พบว่า สาเหตุของความประพฤตินี้ไม่เหมาะสมของนักเรียน ได้แก่ คบเพื่อนไม่ดี (68) มีปัญหาทางบ้านหรือครอบครัว (66) อยากรอง (57) สภาพแวดล้อมไม่ดี (48) ไม่ชอบครูผู้สอน (26) ระเบียบของโรงเรียนเข้มงวดมากเกินไป (19) เป็นนิสัยส่วนตัว (18) เบื่อวิชาที่เรียน (15) เบื่อโรงเรียน (14) ระเบียบของโรงเรียนหย่อนยานเกินไป (10) ขาดความอบอุ่นจากพ่อแม่และผู้ปกครอง (10) ปรับตัวไม่ได้ (2) ชอบเลียนแบบผู้อื่น (1) และไม่รู้กฎระเบียบของโรงเรียน (1)

ข. กระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียน สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนของโรงเรียน ดังนี้

1. การแจ้งแนวปฏิบัติตนของนักเรียน พบว่า การกระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนที่เกิดขึ้น โรงเรียนได้แจ้งให้นักเรียนได้เข้าใจถึงแนวปฏิบัติตนให้เหมาะสมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมาก่อน ร้อยละ 95.53 และโรงเรียนไม่ได้แจ้งเพียง ร้อยละ 4.47 ในกรณีที่แจ้ง พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการประกาศหน้าเสาธง มากที่สุด คือ ร้อยละ 81.28 รองลงมา คือ ประชุมชี้แจง ร้อยละ 64.68 และใช้วารสารของโรงเรียน น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 22.13 ตามลำดับ

2. การสอบสวนนักเรียนเพื่อหาข้อมูลและข้อเท็จจริง พบว่า เมื่อนักเรียนกระทำผิดกฎระเบียบ โรงเรียนได้มีการสอบสวนนักเรียนเพื่อหาข้อมูลและข้อเท็จจริง ร้อยละ 97.97 และโรงเรียนไม่มีการสอบสวนนักเรียนเพื่อหาข้อมูลและข้อเท็จจริงเพียงร้อยละ 2.03 ในกรณีที่มีการสอบสวนนักเรียน พบว่า โรงเรียนมอบหมายให้ครูฝ่ายปกครองเป็นผู้สอบสวนหาข้อมูลและข้อเท็จจริง มากที่สุด คือ ร้อยละ 95.02 รองลงมา

คือ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ร้อยละ 61.83 และครูแนะแนว น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 21.99 ตามลำดับ

3. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับรู้ในการพิจารณาความผิดของนักเรียน พบว่า โรงเรียนให้นักเรียนที่กระทำผิดมีส่วนร่วมรับรู้กับทางโรงเรียน ร้อยละ 93.90 และไม่มีส่วนรับรู้กับทางโรงเรียนเพียง ร้อยละ 6.10

4. ผู้รับผิดชอบในการพิจารณาตัดสินความผิดของนักเรียน พบว่า ในการพิจารณาตัดสินความผิดของนักเรียน โรงเรียนให้ครูฝ่ายปกครองเป็นผู้พิจารณาตัดสินความผิดของนักเรียน มากที่สุด คือ ร้อยละ 8.13 รองลงมา คือ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ร้อยละ 37.80 และครูแนะแนว น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 8.13 ตามลำดับ สำหรับการพิจารณาตัดสินความผิดของนักเรียนนั้น ยังพบว่า โรงเรียนได้มีการนำเอาข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับนักเรียนมาประกอบการพิจารณาตัดสิน ร้อยละ 82.11 และโรงเรียนไม่มีการนำเอาข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับนักเรียนมาประกอบการพิจารณาตัดสิน ร้อยละ 17.89

5. ความเป็นธรรมในการดำเนินการหรือจัดการกับนักเรียนที่กระทำผิด พบว่า โรงเรียนดำเนินการหรือจัดการกับนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยความเป็นธรรม ร้อยละ 95.12 และไม่เป็นธรรมเพียง ร้อยละ 4.88

6. การดำเนินการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด พบว่าเมื่อนักเรียนกระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนมีการดำเนินการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด ร้อยละ 95.93 และโรงเรียนไม่มีการดำเนินการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนเพียง ร้อยละ 4.17 ในกรณีที่มีการดำเนินการลงโทษ พบว่า โรงเรียนดำเนินการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนในชั้นว่ากล่าวตักเตือน มากที่สุด คือ ร้อยละ 58.05 รองลงมา คือ เขียน ร้อยละ 49.15 และคัดชื่อออก น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 3.39 ตามลำดับ

7. การให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัย พบว่า โรงเรียนมีการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัย ร้อยละ 86.18 และโรงเรียนไม่มีการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัย

ร้อยละ 13.82 ในกรณีที่มีการให้คำปรึกษา พบว่า เป็นการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมากกว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม คือ ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล ร้อยละ 78.77 และให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ร้อยละ 65.09 ตามลำดับ สำหรับผู้ให้คำปรึกษา พบว่า ผู้ให้คำปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยเป็นครูฝ่ายปกครอง มากที่สุด คือ ร้อยละ 81.13 รองลงมา คือ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ร้อยละ 74.06 และครูแนะแนว น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 61.32 ตามลำดับ

8. การแจ้งให้นักเรียนรับทราบการปฏิบัติ พบว่า เมื่อโรงเรียนดำเนินการหรือจัดการกับนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนมีการแจ้งให้นักเรียนรับทราบการปฏิบัติ ร้อยละ 86.18 และโรงเรียนไม่แจ้งให้นักเรียนได้รับทราบการปฏิบัติ ร้อยละ 13.82 ในกรณีที่มีการแจ้งให้นักเรียนได้รับทราบการปฏิบัติ พบว่า โรงเรียนแจ้งให้นักเรียนรับทราบการปฏิบัติด้วยวาจามากกว่าการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร คือ แจ้งด้วยวาจา ร้อยละ 93.40 และแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ร้อยละ 43.40 ตามลำดับ

9. การติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ในการดำเนินการหรือจัดการกับนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนได้มีการติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน ร้อยละ 90.24 และโรงเรียนไม่ได้มีการติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน ร้อยละ 9.76

ส่วนที่ 2 สรุปผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของผู้รับการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์เป็นผู้บริหารโรงเรียนเท่ากับผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 50.00 และผู้ช่วยฝ่ายปกครอง ร้อยละ 50.00 ตามลำดับ สำหรับระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง พบว่า มีระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งระหว่าง 1-5 ปี มากที่สุด คือ ร้อยละ 59.62 รองลงมา คือ ระหว่าง 6-10 ปี และมากกว่า 10 ปี น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5.77 ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียน 4 ด้าน คือ การกำหนดกฎระเบียบ การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบ การประเมินพฤติกรรม

และการปรับพฤติกรรม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ก. การกำหนดกฎระเบียบ

1. นโยบายในการบริหารงานของโรงเรียน

พบว่า โรงเรียนมีนโยบายในการบริหารงานของโรงเรียนในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยนักเรียน (52) และนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยนักเรียน มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า โรงเรียนมุ่งปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม (21) มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (14) มุ่งให้นักเรียนประพฤติทั้งกายวาจาและใจ เป็นผู้มีความเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม (7) ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีศีลธรรม ปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ (4) ส่งเสริมและป้องกันมิให้นักเรียนกระทำความผิดกฎระเบียบของโรงเรียน ปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย (2) และมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง โดยการฝึกจนเป็นนิสัย (2) นอกจากนี้ พบว่า นโยบายในการบริหารของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัย นักเรียนให้ทิศทางการกำหนดระเบียบของโรงเรียน โดยโรงเรียนนำเอาที่กำหนดไว้มาพิจารณาศึกษาเพื่อกำหนดกฎระเบียบให้สอดคล้องกัน (52)

2. ขั้นตอนในการกำหนดกฎระเบียบของ

โรงเรียน พบว่า โรงเรียนศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนก่อนการกำหนดกฎระเบียบ (46) และศึกษานโยบาย ระเบียบกระทรวง กฎกระทรวง เกี่ยวกับระเบียบวินัยนักเรียนและการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนอย่างละเอียดเพื่อกำหนดให้สอดคล้องกัน (45) โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน (40) ซึ่งคณะกรรมการกำหนด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน (46) ผู้บริหารโรงเรียน (44) ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง (44) คณะกรรมการฝ่ายปกครอง (43) ครู-อาจารย์ (21) และนักเรียน (2) จากนั้นโรงเรียนนำกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นไปใช้และติดตามผลการใช้กฎระเบียบว่ามีปัญหาและสามารถนำไปใช้ได้เพียงใด โดยมอบหมายหรือแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ (40)

3. หลักการในการกำหนดกฎระเบียบของ

โรงเรียน พบว่า ในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ได้คำนึงถึงหลักการดังนี้ กฎระเบียบ

ต้องมีเหตุผล (48) มีความสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและชุมชน (45) สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษา (42) บุคลากรหลายฝ่ายร่วมกันกำหนด (41) ทุกฝ่ายยอมรับกฎระเบียบร่วมกัน (39) เป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ (32) ยึดหยุ่นตามสภาพของชุมชนและสังคมแต่ไม่ขัดกับกฎหมาย (20) มีการนำเอาข้อมูลด้านต่างมาประกอบการพิจารณา กำหนด (12) เน้นการสร้างเสริมและป้องกันมากกว่าการแก้ไขและลงโทษ (6)

4. แนวปฏิบัติของกฎระเบียบของโรงเรียน

พบว่า ในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนได้กำหนดแนวปฏิบัติไว้ชัดเจน (50) กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย (50) คำนึงถึงการนำไปปฏิบัติเป็นสำคัญ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ (46) ส่วนใหญ่โรงเรียนอิงตามแนวปฏิบัติของกฎระเบียบ ข้อบังคับของกระทรวง (18) และโรงเรียนไม่ได้กำหนดแนวปฏิบัติไว้ชัดเจน (2)

5. การปรับกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนมีการปรับกฎระเบียบของโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และปรับกฎระเบียบเมื่อนำไปใช้แล้วมีปัญหาหรือไม่เหมาะสม (38) ในการปรับกฎระเบียบของโรงเรียน มีคณะกรรมการพิจารณาปรับกฎระเบียบ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคณะกรรมการชุดเดียวกันกับคณะกรรมการกำหนดกฎระเบียบ (32) อีกส่วนหนึ่งโรงเรียนมอบหมายให้ฝ่ายปกครองเป็นผู้พิจารณาปรับ (20) และโรงเรียนไม่มีการปรับกฎระเบียบของโรงเรียน โดยให้เหตุผลว่า กฎระเบียบที่โรงเรียนใช้อยู่มีความเหมาะสมและคืออยู่แล้ว

6. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการกำหนด

กฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า ปัญหาในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ได้แก่ กฎระเบียบของโรงเรียนบางข้อหรือบางส่วนไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ (16) ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน (12) บุคลากรเข้าใจกฎระเบียบไม่ตรงกัน (5) และโรงเรียนไม่มีปัญหาในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน (29)

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหในการ กำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ได้แก่ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของโรงเรียน (14) ควรมีกฎระเบียบเฉพาะในส่วนที่จำเป็นและไม่มีข้อปฏิบัติมากจนเกินไป (8) โรงเรียนชี้แจงเพื่อขอความร่วมมือ และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

ระหว่างบุคลากรทุกฝ่าย (5) ประชุมชี้แจง อภิปราย และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน (4) ผู้บริหารโรงเรียนคอยให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน (2) ทำความเข้าใจกฎระเบียบร่วมกันเพื่อให้เข้าใจตรงกัน (4) และปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสม มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย (1)

ข. การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบ

1. การเตรียมการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีการเตรียมการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน (52) สำหรับการเตรียมการนั้น โรงเรียนเตรียมบุคลากรในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบ รวมทั้งผู้รับการแจ้ง โดยมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ และการประชาสัมพันธ์ให้ทราบล่วงหน้า (47) โรงเรียนเตรียมเอกสารหรือเครื่องมือในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบ เช่น แผ่นปลิว คู่มือครู นักเรียน และผู้ปกครอง และจุลสาร (38) และโรงเรียนประสานงานกับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (29)

2. หลักการในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนใช้หลักการในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ได้แก่ สื่อสารหรือแจ้งให้ทั่วถึง เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้รับทราบทุกคน (35) คำเนื่งการอย่างต่อเนื่อง (34) บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน เข้าใจกฎระเบียบที่แจ้งอย่างชัดเจน และยอมรับกฎระเบียบร่วมกัน (21) และใช้เครื่องมือที่เหมาะสม (8)

3. วิธีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร (30) และสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยวาจา (26)

4. เครื่องมือในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า ในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนใช้เครื่องมือ ได้แก่ คู่มือครู นักเรียน และผู้ปกครอง (38) ประกาศหน้าเสาธง (32) ปฐมนิเทศ (30) หนังสือเวียน (12) จุลสาร (7) และวารสารของโรงเรียน (3)

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ได้แก่ ข้อมูลที่แจ้งไม่ถึงผู้ปกครองนักเรียน (18) นักเรียนทราบ

ข้อมูลที่แจ้งไม่ทั่วถึง (9) ไม่ได้รับการติดต่อจากผู้ปกครองนักเรียนภายหลังการแจ้ง (8) ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน (5) และโรงเรียนไม่มีปัญหาในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน (24)

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียนโดยตรงหรือจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน (13) ส่งหนังสือถึงผู้ปกครองนักเรียนไปกับนักเรียนที่อยู่ใกล้เคียง (5) ดำเนินการแจ้งอย่างต่อเนื่อง และบ่อย ๆ (7) ใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (2) ประชุมชี้แจงผู้ปกครองนักเรียน (5) และสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน (3) และชี้แจงขอความร่วมมือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ร่วมกัน (5)

ค. การประเมินพฤติกรรม

1. การประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีการประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน (52) โดยการสอบถามนักเรียนเพื่อหาข้อมูลและข้อเท็จจริง (48) การประเมินพฤติกรรมนักเรียนอาศัยข้อมูลหลายด้านประกอบการพิจารณา เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวและสิ่งแวดล้อม (45) และมีบุคลากรหลายฝ่ายร่วมกันประเมิน (40) สำหรับผู้ร่วมประเมิน ได้แก่ ครูฝ่ายปกครอง (40) ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา (37) เพื่อนนักเรียนหรือผู้รู้เหตุการณ์ (32) และครูแนะแนว (10)

2. หลักการในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน พบว่าโรงเรียนได้คำนึงถึงหลักการในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ ประเมินด้วยความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง (38) ประเมินตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ (35) บุคลากรหลายฝ่ายร่วมกันประเมิน (35) มีข้อมูลประกอบการประเมิน (26) และนักเรียนยอมรับผลการประเมิน และมีส่วนรับรู้ในการประเมิน (9)

3. ข้อมูลที่ใช้ประกอบการประเมินพฤติกรรม

นักเรียน พบว่า โรงเรียนมีการใช้ข้อมูลประกอบการประเมิน (52) และข้อมูลที่ใช้ประกอบการประเมินพฤติกรรมนักเรียนเป็นข้อมูลจาก บันทึกการสอบสวนนักเรียน ผู้รู้เหตุการณ์ เพื่อนนักเรียนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง (50) บันทึกพฤติกรรมนักเรียน (47) บันทึกการกระทำผิดและการลงโทษ (40) และระเบียบสะสม (22)

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการประเมิน

พฤติกรรมนักเรียน พบว่า ปัญหาในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ นักเรียนไม่ยอมรับผลการประเมิน (8) ความขัดแย้งระหว่างผู้ประเมินด้วยกันเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูแนะแนวกับครูฝ่ายปกครอง (3) และโรงเรียนไม่มีปัญหาในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (32)

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ ชี้แจงให้นักเรียนที่กระทำผิดเข้าใจและยอมรับการกระทำผิดของตนเองด้วยเหตุผล (5) การประเมินกระทำด้วยความรอบคอบ เป็นธรรม และยุติธรรม (4) ชี้แจงให้นักเรียนที่กระทำผิดเข้าใจกฎระเบียบอย่างแจ่มแจ้ง (1) ผู้บริหารชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาทของบุคลากร แต่ละฝ่ายในการร่วมมือกันทำงาน (2) และประสานความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างบุคลากรให้มากยิ่งขึ้น (1)

ง. การปรับพฤติกรรม

1. การเตรียมการการและประสานงานกับบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า โรงเรียนประสานงานกับบุคลากรทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการควบคุม ดูแลนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนประพฤติตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (41) โรงเรียนติดต่อประสานงานกับสภาตำบล และสถานีตำรวจเพื่อขอความร่วมมือในกรณีที่เป็นการกระทำผิดขั้นร้ายแรง และผิดกฎหมาย (22) และเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนด้านกฎหมาย การปฏิบัติตามกฎจราจร ด้านศีลธรรม (10)

2. หลักการในการปรับพฤติกรรมนักเรียน

พบว่า ในการปรับพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนคำนึงถึงหลักการ ได้แก่ ดำเนินการด้วยความ เป็นธรรมและยุติธรรม (39) เน้นการสร้างเสริมและป้องกันมากกว่าการแก้ไขและลงโทษ บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจัง (28) ใช้หลักเหตุผล มีความนุ่มนวล และตระหนักถึง การให้ผู้กระทำผิดรู้จักผิดชอบชั่วดี (25) มีการติดตามผลการปรับพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องและ จริงจัง (20) และใช้บุคลากรที่มีความรับผิดชอบ (2)

3. การดำเนินการปรับพฤติกรรมนักเรียน พบว่า

เมื่อนักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสม หรือกระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนดำเนินการ ดังนี้ โรงเรียนมอบหมายให้ฝ่ายปกครองของโรงเรียนเป็นผู้รักษาระเบียบวินัยนักเรียน และดำเนินการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ (38) แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาดำเนินการกับนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบ ของโรงเรียนเป็นราย ๆ ไป (13) การปรับพฤติกรรมและลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด กฎระเบียบของโรงเรียนดำเนินการตามขั้นตอนการลงโทษตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 และระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียน (36) เชิญนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง มารับทราบการปฏิบัติ (35) ภายหลังจากปรับพฤติกรรมและลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด กฎระเบียบของโรงเรียนแล้วบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการปรับ พฤติกรรมนักเรียนต่อไป (30) และโรงเรียนประสานงานและขอความร่วมมือกับฝ่ายแนะแนว ในการแก้ไขปัญหานักเรียน (14)

4. การจัดระบบและวิธีการเพื่อให้นักเรียน

ประพฤติตนให้เหมาะสมและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนจัดโครงการ เสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียนตามแนวทางการดำเนินงาน โครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั่ว ประเทศของกรมสามัญศึกษา (28) จัดให้มีโครงการให้ความรู้ด้านจริยธรรม ศีลธรรม และ การประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม (25) จัดครูเวรรับผิดชอบในการควบคุมดูแลความประพฤติ นักเรียนในแต่ละวันอย่างใกล้ชิด โดยให้ถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ (21) จัดให้มีการประกวด ระเบียบวินัยค่านต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น การเดินแถว ความสะอาดของห้องเรียน และจัด ให้มีรางวัลสำหรับผู้ชนะการประกวดแต่ละด้าน (18) จัดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อ ประสานความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียนในการให้ความร่วมมือ

สอดคล้อง คุณแลความประพฤตินักเรียน (18) ส่งเสริมนักเรียนที่ประพฤติดีและเป็นเยี่ยงอย่างแก่นักเรียนทั่วไป โดยมอบเกียรติบัตรหรือใบประกาศเกียรติคุณ (15) และส่งเสริมกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างระเบียบวินัย เช่น กิจกรรมรักษาคินแดน กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมเนตรนารี กิจกรรมยุวภาษา และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ (10)

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน พบว่า ปัญหาในการปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน (28) ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน (9) และนักเรียนกระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนอยู่บ่อย ๆ แม้จะรับทราบและยอมรับกฎระเบียบของโรงเรียน (3)

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหในการปรับปรุงพฤติกรรม ได้แก่ ชี้แจงขอความร่วมมือครู-อาจารย์ให้มากยิ่งขึ้น (15) ให้ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาระเบียบวินัยของแต่ละห้องเรียนให้มากยิ่งขึ้น (9) ใช้มาตรการตรวจสอบ ควบคุมและรายงาน (2) ให้กำลังใจในการทำงานและสนับสนุนส่งเสริมครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติงานดี (1) ประชุมชี้แจงผู้ปกครองเพื่อขอความร่วมมือ (5) จัดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน (4) และฝึกนักเรียนบ่อย ๆ จนเกิดความเคยชินและเป็นนิสัย (3)

ส่วนที่ 3 สรุปผลการวิจัยจากเอกสาร

1. การกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน

ผลการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม มีนโยบายในการบริหารงานของโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน และนโยบายในการบริหารงานของโรงเรียนได้ระบุนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัย นักเรียนและมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนนั้น โรงเรียนได้กำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งประกอบด้วยกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และกฎระเบียบข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน โดยยึดแนวปฏิบัติตามกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 ว่าด้วยการควบคุมความประพฤตินักเรียนและการลงโทษนักเรียน กฎระเบียบ

ข้อบังคับ และวินัยนักเรียน ระเบียบว่าด้วยการมาโรงเรียนและการลาของนักเรียน ระเบียบ การขออนุญาตออกนอกบริเวณโรงเรียน และระเบียบการปกครองนักเรียนของโรงเรียน

2. การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน

ผลการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร พบว่า ในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนนั้น โรงเรียนแจ้งกฎระเบียบแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู-อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้คู่มือครู นักเรียน และผู้ปกครองเป็นเครื่องมือหลัก และจะแจกให้กับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนในวันปฐมฤกษ์ที่นักเรียนก่อนการเปิดภาคเรียนของทุกปีการศึกษา สำหรับกฎระเบียบของโรงเรียนที่แจ้ง ประกอบด้วยระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ของนักเรียน และกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนั้นโรงเรียนยังใช้เครื่องมืออื่น ๆ ได้แก่ คู่มือฝ่ายปกครอง เอกสารโรเนียว และแผ่นปลิว เพื่อให้การสื่อสารหรือแจ้ง ระเบียบของโรงเรียน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การประเมินพฤติกรรมนักเรียน

ผลการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร พบว่า ในการประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนพิจารณาความผิดตามความเหมาะสมกับลักษณะความผิดที่นักเรียนกระทำ ประกอบด้วย ความผิดร้ายแรงหรือความผิดสถานหนัก และความคิดไม่ร้ายแรงหรือความผิดสถานเบา โรงเรียนมอบหมายให้ฝ่ายปกครองเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาหรือประเมินความคิดของนักเรียน ร่วมกับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา และหัวหน้าระดับ เพื่อร่วมกันพิจารณาหรือประเมินความคิดให้เหมาะสมกับความผิดและบทลงโทษที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบของโรงเรียน

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการพิจารณาประเมิน

พฤติกรรมที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนกระทำด้วยความรอบคอบ อาศัยข้อมูลประกอบการพิจารณา รวมทั้งมีการสอบสวน เพื่อหาข้อมูลและข้อเท็จจริง แล้วนำมาประเมินความคิดเพื่อกำหนดการปรับพฤติกรรมต่อไป

4. การรับพฤติกรรมนักเรียน

ผลการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร พบว่า ภายหลังจากที่โรงเรียนได้ทำการประเมินพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนดำเนินการปรับพฤติกรรมนักเรียนดังนี้

4.1 โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมี

ระเบียบวินัยโดยดำเนินการตามแนวปฏิบัติตามโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั่วประเทศของกรมสามัญศึกษาตามแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ให้เร่งรัดดำเนินการในเรื่องความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายอย่างจริงจัง และต่อเนื่องใน 4 เรื่อง ได้แก่ การประหยัด นิยมไทย วินัยของชาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎจราจร ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย การเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน และความสะอาดของบ้านเมือง

4.2 โรงเรียนดำเนินลงโทษนักเรียนที่

กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียน นักศึกษา พ.ศ.2515 และการลงโทษมีความมุ่งหมายเพื่อสั่งสอนให้มีความประพฤติดี หรือเพื่อให้เข็ดหลาบ การพิจารณาลงโทษให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารโรงเรียนหรือครู-อาจารย์ ที่หัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายให้ดำเนินการตามความเหมาะสมตามขั้นตอนและความคิด ได้แก่ ว่ากล่าวตักเตือน เขียน ทำทัณฑ์บน สั่งพักการเรียน ให้ออก และคัดชื่อออก

4.3 ขั้นตอนในการปรับพฤติกรรมนักเรียน

การปรับพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้ คือ โรงเรียนเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาเพื่อปรึกษาหารือ และรับทราบการกระทำผิด และร่วมมือกันหาทางแก้ไข จากนั้นโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนร่วมมือกันติดตามผลการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียน เพื่อให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น และการปรับพฤติกรรมและลงโทษนักเรียนทุกครั้ง โรงเรียนบันทึกผลการปรับพฤติกรรมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับพฤติกรรมนักเรียนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียน บัณฑิตและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ด้านการกำหนดกฎระเบียบ การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบ การประเมินพฤติกรรม และการปรับพฤติกรรม ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ควรแก่การนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ก. การกำหนดกฎระเบียบ

1. นโยบายของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยนักเรียน ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และเอกสาร พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีนโยบายในการบริหารงานของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยนักเรียน โดยมุ่งส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และประพฤติตนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน จากผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของระเบียบวินัยในการสร้างเสริมและฝึกฝนนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ โดยอาศัยระเบียบวินัยเป็นตัวกลางที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้น ระเบียบวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนควรจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อเตรียมคนให้รู้จักปรับตัวใส่งคมและอบรมสั่งสอนนักเรียนให้รู้จักเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เมื่อเติบโตใหญ่จะได้รู้จักเคารพกฎหมายของบ้านเมือง

นอกจากนี้แล้ว ผลการวิจัย จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ยังพบว่า นโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด รองลงมาคือ กรมสามัญศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากหน่วยงานหลักดังกล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการ และกรมสามัญศึกษาเป็นผู้กำหนดนโยบายเพื่อให้หน่วยงานระดับรองลงไปหรือหน่วยงานในสังกัดได้ปฏิบัติตาม และเนื่องจากนโยบายเป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานฉะนั้นนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นจึงควรจะต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษา และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังที่ สมพงษ์ เกษมสิน (2526 ก : 88) กล่าวว่า ในการกำหนดนโยบาย สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ นโยบายของหน่วยงานรองไม่ควรขัดกับนโยบายของหน่วยงานหลักอย่างยิ่ง และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยนักเรียน โรงเรียนจึงต้องทำหน้าที่กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ

ของนักเรียนให้กลมกลืน สัมพันธ์และสอดคล้องกันกับนโยบายของหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษา นั่นเอง อย่างไรก็ตาม เมื่อกระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายเพื่อให้โรงเรียนได้นำไปปฏิบัติแล้ว กระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมสามัญศึกษาในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดโดยตรง ควรจะได้มีการติดตามผล การตรวจสอบ และการรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ เพื่อจะได้ทราบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานตามนโยบาย อันจะทำให้การปฏิบัติตามนโยบายมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกันอย่างแท้จริง

2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ผลการวิจัยจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Chruden and Sherman (1963 : 451) และ Sheviakov and Fritz (1956:7-8) ที่ว่า การกำหนดกฎระเบียบนั้นไม่ควรกำหนดด้วยคนคนเดียว ควรจะอาศัยความร่วมมือ จากหลายฝ่ายและเกิดจากความเห็นชอบของทุกคน และทุกฝ่าย การกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนโดยให้ทุกฝ่ายในฐานะผู้ร่วมงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามได้มีส่วนร่วม จะทำให้นักเรียนเข้าใจในจุดมุ่งหมาย เหตุผล และความสำคัญของกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ แต่จากผลการวิจัยจากแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนน้อย ซึ่งโดยหลักการอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนไม่ยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ทำให้เกิดปัญหาด้านการรักษาระเบียบวินัย และส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมภายในโรงเรียน ทั้งที่ กาญจนา ทาสีพันธ์ (2510:193) กล่าวว่า การให้นักเรียนมีส่วนร่วมอภิปราย เสนอแนะ เพื่อกำหนดกฎระเบียบร่วมกับทางโรงเรียน จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะลดปัญหาทางวินัยของนักเรียนให้น้อยลง เพราะถ้าหากกฎระเบียบเป็นที่ยอมรับและเข้าใจของนักเรียน นักเรียนก็พร้อมเสมอที่จะอยู่ภายใต้กรอบของกฎระเบียบและจะมีผู้ฝ่าฝืนน้อยที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวรรณา อร่ามเมธาพงศา (2519: 8) และ สนั่น สุมิตร (2527 : 60) ที่ว่า การกำหนดกฎระเบียบควรให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม นักเรียนควรมีส่วนร่วมด้วยเป็นอย่างดี ในฐานะผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียน เข้าใจจุดมุ่งหมายและเห็นความสำคัญของกฎระเบียบทุกข้อ ดังนั้นในการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องควรจะได้ร่วมมือกันกำหนดกฎระเบียบให้เหมาะสมกับความจำเป็น

ความต้องการ และนโยบายของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันของนักเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนควรคำนึงถึงก็คือ ควรจะให้บุคคลแต่ละกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในขอบเขตของงานและอำนาจหน้าที่ของแต่ละบุคคลแต่ละกลุ่ม (สมพงษ์ เกษมสิน 2526 ก : 199) ซึ่งอาจจะกำหนดขอบเขตของการมีส่วนร่วมของแต่ละกลุ่มให้ชัดเจน มิเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาและความยุ่งยากแก่โรงเรียนมากกว่าจะเกิดผลดี นอกจากนั้น โรงเรียนควรจะได้พิจารณา ลักษณะและความเหมาะสมของผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย กล่าวคือ ในส่วนของนักเรียนนั้น หากโรงเรียนให้ตัวแทนนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม ควรจะพิจารณานักเรียนที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของนักเรียนในโรงเรียน มีบุคลิกภาพดีและมีวุฒิภาวะ และเป็นที่ยอมรับของนักเรียนทั่วไป ส่วนครูควรเป็นผู้ที่มีความสนใจนักเรียน เข้าใจสภาพและปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน มีเหตุผล มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องระเบียบวินัยและการปกครองนักเรียน และที่สำคัญควรเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ควรจะมีลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและความสามารถ สร้างความรู้สึกว่าบุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน และการกำหนดนโยบายบางประการที่เกี่ยวกับระเบียบของโรงเรียน

3. ลักษณะกฎระเบียบของโรงเรียน ผลการวิจัยจากแบบสอบถามพบว่า กฎระเบียบของโรงเรียนมีลักษณะเน้นการแก้ไขและลงโทษมากกว่าการป้องกันและสร้างเสริม อย่างไรก็ตามยังมีข้อมูลจากผู้รับการสัมภาษณ์บางส่วนที่ระบุเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียนใน ส่วนที่เกี่ยวกับระเบียบวินัยนักเรียนว่า โรงเรียนมุ่งส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มี ระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมมี ความประพฤติดี ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม ได้อย่างเป็นสุข

ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การกำหนดระเบียบต่าง ๆ ที่จะใช้ในการรักษา ระเบียบวินัยนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา หน่วยงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติมีลักษณะที่มุ่ง เน้นการรักษาระเบียบวินัยในทางนิเสธ คือ มุ่งบังคับให้นักเรียนอยู่ในขอบข่ายของระเบียบวินัย

ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนที่กำหนดไว้ หากไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษ ซึ่งการรักษาระเบียบวินัยลักษณะเช่นนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความเกรงกลัวหรือไม่เต็มใจแต่ต้องยอมปฏิบัติตามซึ่งจะเป็นผลเสียมากกว่าการรักษาระเบียบวินัยในทางสร้างเสริมหรือปฏิฐาน เพราะการรักษาระเบียบวินัยที่มุ่งสร้างเสริมจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน สร้างความเข้าใจอันดีของบุคลากร มองเห็นความสำคัญของระเบียบวินัย และก่อให้เกิดความร่วมมือมากยิ่งขึ้น (สมพงศ์เกษมสิน 2526 ข : 222-223) สอดคล้องกับแนวคิดของ ธำรง บัวศรี (2506 : 137) ที่ว่า ลักษณะระเบียบวินัยที่ดีนั้นจะต้องมุ่งเพื่อประโยชน์ในการสร้างเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และจะต้องเป็นสิ่งที่มุ่งมั่นในการป้องกันและสร้างเสริมมากกว่าการแก้ไข ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนบางส่วนได้ระบุนโยบายในการส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน การระบุนโยบายดังกล่าวอาจเนื่องมาจากโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่ทางกรมสามัญศึกษาพยายามเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนให้กับโรงเรียนมัธยมศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2529 : 9) และโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่พยายามจะช่วยในการปรับลักษณะการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนเพราะการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนของโรงเรียน โรงเรียนควรสร้างความสำนึกในการกระทำสิ่งที่ดีและถูกต้อง และให้นักเรียนได้ฝึกฝนปฏิบัติจนเกิดความเคยชินและเป็นนิสัยโดยการเสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั่วไปในโรงเรียนให้เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมที่เสริมสร้างระเบียบวินัยและสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้น เช่น การจัดกิจกรรม การประกาศเชิญชวน การอบรม เป็นต้น ซึ่งจะช่วยเสริม ย้ำหรือกระตุ้นเตือนให้นักเรียนเกิดวินัยในเรื่องนั้น ๆ

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสังเกตว่า นโยบายเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนของหน่วยงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติไม่สอดคล้องและเสริมกัน ในทางที่จะก่อให้เกิดการป้องกันและการสร้างเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนตามหลักการเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยที่มุ่งให้บุคคลมีวินัยในตนเอง การที่นักเรียนจะมีวินัยในตนเองได้มากน้อยเพียงใดนั้นนโยบายเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยควรมุ่งที่จะเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกันการเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติของผู้บริหารของโรงเรียน ครู และนักเรียน และประการสำคัญที่สุดคือ การเสริมสร้างให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีระเบียบวินัยด้วยตัวของนักเรียนเอง

ข. การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบ

1. วิธีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ผลการวิจัยจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษรมากกว่าการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบด้วยวาจา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนใช้วิธีการติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการมากกว่าแบบไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมชาติ รัตนถาวร (2514 : 165) ที่พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปใช้วิธีการติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการมากกว่าวิธีการติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนเป็นองค์การตามแบบ (Formal Organization) หน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการทางการศึกษา ซึ่งมีการจัดรูปงานและกระบวนการในการทำงานไว้อย่างชัดเจน มีระบบระเบียบแบบแผน มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบและสายงานติดต่อและการบังคับบัญชา นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่ได้กำหนดไว้ การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนในฐานะที่เป็นองค์การแบบเป็นทางการหรือหน่วยราชการหน่วยหนึ่งจึงเป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ การปฏิบัติราชการจะเป็นไปตามลำดับชั้นของการบังคับบัญชา (Hierachy) สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงษ์ เกษมสิน (2526 ก : 258) ที่ว่า การติดต่อสื่อสารในระบบราชการจะมีระเบียบแบบแผนและต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยจากแบบสอบถามยังพบว่า นอกจากโรงเรียนจะใช้วิธีสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว โรงเรียนยังคงใช้วิธีสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบด้วยวาจาในระดับมาก ซึ่งนับว่าเป็นผลดีต่อโรงเรียนในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจในกฎระเบียบของโรงเรียนอันจะทำให้บุคลากรในโรงเรียนรับทราบและยอมรับกฎระเบียบของโรงเรียนมากขึ้น เพราะวิธีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบด้วยวาจาเป็นวิธีการสื่อสารอย่างเป็นทางการวิธีหนึ่ง ซึ่งถ้าโรงเรียนมีการเตรียมการในเรื่องข่าวสาร ช่องทาง ตลอดจนความพร้อมของผู้ที่จะรับข่าวสารอย่างเป็นทางการแล้ว ก็จะช่วยการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัย โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้การประชุมชี้แจงและการประกาศในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญและข้อดีของการสื่อสารด้วยวาจาซึ่งจะทำให้การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบมีความรวดเร็วและเป็นผลทำให้การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น แต่โรงเรียนควรตระหนักในเรื่องการเตรียมการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. เครื่องมือในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ผลการวิจัย จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารและครู-อาจารย์มีความเห็นว่า โรงเรียนใช้คู่มือนักเรียนเป็นเครื่องมือในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนมากที่สุด ในขณะที่นักเรียนมีความเห็นว่า โรงเรียนใช้วิธีการประกาศหน้าเสาธงมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่โรงเรียนใช้คู่มือนักเรียนเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน ส่วนนักเรียนยังไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคู่มือนักเรียนว่าคู่มือนักเรียนเป็นเอกสารทางการที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของโรงเรียน เมื่อนักเรียนมิได้ตระหนักถึงความสำคัญของคู่มือนักเรียน การใช้คู่มือนักเรียนในลักษณะสื่อที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจจึงมีไม่บ่อยครั้ง การรับส่งข่าวสารของโรงเรียนและ หรือการชี้แจงถึงกฎระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนจึงมีความถี่สูงเนื่องจากกิจกรรมการชี้แจงและการประกาศหน้าเสาธงเป็นกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนที่ใช้สำหรับการสื่อสารข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียนให้นักเรียนได้รับทราบ จึงทำให้นักเรียนมีความเห็นว่าโรงเรียนใช้การประกาศหน้าเสาธงมากกว่าการใช้คู่มือนักเรียน และอาจมีสาเหตุเนื่องมาจากระบบการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนได้แก่ ผู้แจ้งกฎระเบียบ ข้อมูลที่แจ้ง วิธีการแจ้งและผู้ที่รับแจ้ง ยังไม่เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่า ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนใช้วิธีการสื่อสารและเครื่องมือในการสื่อสารเป็นทางการทั้งเป็นลายลักษณ์อักษรและด้วยวาจา และไม่เป็นทางการด้วยวาจา แต่ผลการวิจัยจากแบบสอบถามพบว่า บุคลากรในโรงเรียนรับทราบข้อมูลหรือกฎระเบียบที่โรงเรียนแจ้งซ้ำ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าระบบการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นโรงเรียนจึงควรจัดให้มีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบที่ต่อเนื่องและมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้การรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบได้ทั่วถึง โดยการเตรียมการในส่วนของผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ตลอดจนใช้เครื่องมือหลายชนิดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังที่ เสถียร เขยประทับ (2522 : 50) กล่าวว่า กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้เครื่องมือหรือช่องทางหลาย ๆ ช่องทาง เพื่อให้ประชากรรับรู้ถูก กระตุ้นหลายทางและโรงเรียนควรหาวิธีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง แจ่มชัด เพื่อย้ำและเตือนความจำ นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดระบบการสื่อสารโดยใช้วิธีการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษรควบคู่ไปกับวิธีการสื่อสารด้วยวาจาซึ่งจะทำให้การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนได้ทั้งความรวดเร็วและความถูกต้อง

ก. การประเมินพฤติกรรม

ในการพิจารณาสาเหตุของการกระทำผิดของนักเรียน ผลการวิจัยจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์พบว่า เมื่อนักเรียนกระทำผิดกฎระเบียบ โรงเรียนมีการพิจารณาสาเหตุของการกระทำผิดเพื่อประกอบการประเมินและพิจารณาความผิด ซึ่งมีความจำเป็นเพราะการกระทำผิดของนักเรียนแต่ละคนและแต่ละครั้งจะมีสาเหตุแตกต่างกันไป และโรงเรียนจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบเพื่อให้สามารถแก้ไข้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับปัญหาของแต่ละบุคคล ดังที่ กาญจนา ทาสิตพันธ์ (2520 : 193-201) กล่าวว่า ครูควรจะได้พิจารณาเหตุการณ์ที่ละเอียดอย่างตลอดจนการศึกษาความต้องการและภูมิหลังของบุคคล และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด สอดคล้องกับแนวคิดของ ชม ภูมิภาค (2525 : 139) ที่ว่า การประเมินพฤติกรรมนักเรียน ครูควรศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนเพื่อจะได้ศึกษาพฤติกรรมนักเรียนครูควรศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน เพื่อจะได้ศึกษาพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคลและแก้ไข้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นจากผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการคบเพื่อน ปัญหาทางบ้านหรือครอบครัว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Clark (1977 : 562-A) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูเห็นว่าสาเหตุของปัญหาทางวินัยของนักเรียนจากสถานการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูในโรงเรียน ดังนั้นก่อนที่โรงเรียนจะตัดสินปัญหาเพื่อพิจารณาความผิดของนักเรียนควรจะได้มีการวางแผน การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนทุกคนเพื่ออำนวยความสะดวกในการตัดสินใจและพิจารณาความผิดของนักเรียนให้เหมาะสม นอกจากนั้นโรงเรียนควรจัดให้มีคณะกรรมการเพื่อร่วมกันพิจารณาประเมิน ซึ่งอาจจะเป็นครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูแนะแนว และผู้ที่เกี่ยวข้อง จะทำให้การประเมินความผิดของนักเรียนมีความถูกต้องและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

ง. การรับพฤติกรรม

1. การประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า ในการรับพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และโรงเรียนประสานงานกับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษามากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน เป็นผู้ให้

คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนและรู้จักนักเรียนแต่ละคนมากกว่าบุคลากรอื่น ๆ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องประสานงานกับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยยุทธ ศรีขจร (2525 : 116) ที่พบว่าในการแก้ไขความประพฤติของนักเรียนส่วนใหญ่ โรงเรียนมีการประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือจากครู-อาจารย์ในโรงเรียนเพื่อช่วยกันแก้ไขความประพฤติของนักเรียนและติดตามผลนักเรียนที่มีปัญหาด้านความประพฤติที่ต้องแก้ไข และนอกจากนั้นครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษายังเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนในการเสริมสร้างปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในระดับห้องเรียน รวมทั้งจะต้องคอยติดตามผลการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ (กรมสามัญศึกษา 2529 : 9) ดังนั้นโรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่รับผิดชอบในการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนจึงควรให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกแก่ครู-อาจารย์ให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ รับผิดชอบและร่วมมือกันแก้ไขปัญหานั้นจะช่วยให้การปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียนบังเกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ ดังที่ Miller (1967 : 199) ได้เสนอแนะงานในหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยว่า ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่ให้การสนับสนุนครูในการลงโทษและแก้ไขความประพฤติของนักเรียนอย่างถูกต้อง มีเหตุผล และกระทำด้วยความรอบคอบ นอกจากนี้โรงเรียนประสานงานกับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาแล้ว ผลการวิจัยจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ยังพบว่า โรงเรียนยังมีการประสานงานกับครูฝ่ายปกครองและผู้ปกครองนักเรียนเป็นอันดับรองลงมาจากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา เนื่องจากว่าครูฝ่ายปกครองเป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนอยู่แล้ว จึงต้องมีบทบาทในการอบรมชี้แจงนักเรียนให้เข้าใจในกฎระเบียบ ประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลกวดขันและแก้ไขปัญหานักเรียน

จากผลการวิจัยยังมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ โรงเรียนได้มีการประสานงานกับครูแนะแนวน้อยกว่าบุคลากรอื่น ทั้งที่การให้บริการแนะแนวแก่นักเรียนเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียน และช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน (ภิญโญ สาร 2526 : 301) เมื่อพิจารณาภารกิจหรืองานบริการแนะแนวในโรงเรียน จะพบว่าโรงเรียนมีการจัดให้มีบริการให้คำปรึกษาการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และการติดตามผลนักเรียน เพื่อมุ่งช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเข้าใจปัญหาและแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างถูกต้อง งานบริการแนะแนวในโรงเรียนโดยปรัชญาของการแนะแนวและหลักการทั่วไป

ของการแนะแนวจึงเป็นงานสำคัญด้านหนึ่งของโรงเรียนที่จะมีส่วนสำคัญในการสร้างเสริมระเบียบวินัยนักเรียน การที่ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีการประสานงานกับครูแนะแนวน้อยกว่าบุคลากรอื่นนั้น โรงเรียนควรพิจารณาบทบาทหน้าที่ของฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน และควรใช้บุคลากรแนะแนวของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน ให้ครูแนะแนวได้มีบทบาทในการแนะแนวนักเรียนที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ ทั้งปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัวและสังคม และโรงเรียนควรจะได้ใช้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนที่ฝ่ายแนะแนวมีอยู่ เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการรับพฤติกรรมนักเรียน

นอกจากนั้น ผลการวิจัยจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ยังมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ คือ ในการรับพฤติกรรมนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการรับพฤติกรรมนักเรียนที่สำคัญคือ ขาดความร่วมมือจากครู-อาจารย์ในโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยยุทธ ศรีขจร (2525 : 119) และวินัย จันดาวรรณ (2524 : 134) ที่พบว่า ในการรักษาระเบียบวินัย การควบคุมดูแลแก้ไขความประพฤตินักเรียน โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากครู-อาจารย์ และผู้ปกครองน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครู-อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องทำหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการสอนเป็นหลักซึ่งต้องสอน 18-21 คาบต่อสัปดาห์ และต้องทำหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการสอน จึงไม่ค่อยมีเวลาในการควบคุมดูแลความประพฤติและเอาใจใส่นักเรียนเท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องใช้กระบวนการในการบริหารเพื่อประสานให้ครู-อาจารย์ได้ร่วมมือกับโรงเรียนมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครูด้วยกัน เพราะการประสานงานที่ดีจะก่อให้เกิดความร่วมมือขึ้นได้ ดังที่ (สมพงศ์ เกษมสิน 2526 ก : 165) กล่าวว่า การประสานงานที่ดีมีความจำเป็นต่อการบริหารและจะก่อให้เกิดความร่วมมือ ถ้าหากขาดการประสานงานก็จะทำให้เสียขวัญและกำลังใจ และทำให้หน่วยงาน เสียกำลังใจ เป็นผลเสียต่อหน่วยงาน ในส่วนของผู้ปกครองนั้น สาเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความร่วมมือ อาจเป็นผลเนื่องมาจากการที่ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มัวอาชีพทำนา ซึ่งต้องปฏิบัติภารกิจในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัว สอดคล้องกับผลการวิจัยของทวีป ปรีชา (2519 : 59-60) และ วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ (2518 : 49) ที่พบว่า ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความร่วมมือและมาร่วมปรึกษากับทางโรงเรียน เนื่องจากผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพส่วนตัวเพื่อเลี้ยงครอบครัวจนไม่มีเวลาพอที่จะมาติดต่อกับทางโรงเรียน และอีกประการหนึ่งโรงเรียนไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน

ได้มีส่วนร่วมร่วมกับทางโรงเรียนโรงเรียนจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น รวมทั้งการส่งข่าวสารความเคลื่อนไหวของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้โรงเรียนอาจจะหาโอกาสไปพบปะกับผู้ปกครองกับนักเรียน ซึ่งอาจจะกระทำได้โดยการจัดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน จะทำให้ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนมีมากขึ้น และความร่วมมือของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการควบคุมดูแลนักเรียนก็จะมีมากขึ้น เช่นเดียวกัน

2. วิธีการปรับพฤติกรรมนักเรียน ผลการวิจัยจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์พบว่า เมื่อนักเรียนกระทำผิดกฎระเบียบ โรงเรียนดำเนินการสอบสวนหาสาเหตุของการกระทำผิดก่อนการลงโทษและเรียกนักเรียนมาพูดคุยชี้แจง ตักเตือน ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด แต่การลงโทษมีการสอบสวนหาข้อเท็จจริง และเรียกนักเรียนมาพูดคุยชี้แจง ตักเตือนก่อนซึ่งการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนเช่นนี้จะทำให้เกิดผลดีมากกว่าเพราะนักเรียนได้เข้าใจเหตุผลของการกระทำผิดและการลงโทษนักเรียนไม่เกิดความคับข้องใจหรือความขัดแย้งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุชา จันทน์เอม (2516 : 190-197) ที่ว่า เมื่อเด็กฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนครูควรใช้วิธีการอบรมสั่งสอนชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจตามหลักของเหตุผลมากกว่าที่จะใช้การลงโทษ และสอดคล้องกับประสาธต์ หลักศิลา (2508 : 172) ที่กล่าวว่า ครูควรใช้วิธีการว่ากล่าวตักเตือนอบรมก่อนแล้วจึงลงโทษภายหลัง ในการปรับพฤติกรรมนักเรียนโรงเรียนสามารถกระทำได้หลายทางตามความเหมาะสม เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และการลงโทษเป็นวิธีการหนึ่งที่จะระงับพฤติกรรมได้ชั่วคราว ฉะนั้นการลงโทษนักเรียนจึงไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุด แต่เป็นวิธีที่ง่ายที่สุด (ประสาธต์ อิศรปริศา 2522 : 143) และจากผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า โรงเรียนดำเนินการปรับพฤติกรรมนักเรียนด้วยความเป็นธรรมและยุติธรรมดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยจากแบบสอบถามที่พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าโรงเรียนดำเนินการหรือจัดการกับนักเรียนที่กระทำผิดด้วยความเป็นธรรมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการลงโทษนักเรียนนั้น โรงเรียนดำเนินการในขั้นว่ากล่าวตักเตือนมากที่สุด รองลงมาคือ ฆี่ยน และทำทัณฑ์บน ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนดำเนินการลงโทษนักเรียนตามระเบียบและขั้นตอนการลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2515 (กรมสามัญศึกษา 2529 : 9) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยยุทธ ศรีขจร (2525 : 143) ที่พบว่า วิธีการ

ดูแลวัดชั้นความประพฤตินักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดระเบียบวินัยตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบ การดำเนินการลงโทษนักเรียนตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวนับว่าเป็นแนวทางปฏิบัติของโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนปฏิบัติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการดำเนินการลงโทษมีลำดับขั้นตอนตามความหนักเบาของความผิดที่ได้กำหนดไว้ในกฎระเบียบอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าพิจารณาเกี่ยวกับระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวก็คือระเบียบได้ถูกใช้มาแล้วเป็นเวลานาน ยังมีได้มีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ ในขณะที่สภาพของสังคม และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ฉะนั้นวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการตามกฎระเบียบบางส่วนอาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพของสังคมและสภาพของโรงเรียนในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน

กระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษาในฐานะหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายเพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษาได้นำไปปฏิบัติ ควรทบทวนกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้โรงเรียนทุกโรงเรียนได้ปฏิบัติตาม ทั้งนี้เนื่องจากกฎระเบียบดังกล่าว

1. พิจารณาวินัยเป็นรายบุคคล
2. ใช้วิธีการบังคับให้ปฏิบัติตาม
3. ให้การรักษาวินัยเป็นหน้าที่ของผู้บริหารฝ่ายเดียว
4. ให้ผู้บริหารเป็นฝ่ายกำหนดกฎระเบียบแก่ส่วนรวม มิใช่ส่วนรวมเป็นฝ่าย

สร้างและรักษาระเบียบวินัย

5. มุ่งทางปราบปรามผู้ปฏิบัติฝ่าฝืน หรือลงโทษผู้ปฏิบัติฝ่าฝืนระเบียบวินัยมากกว่าการป้องกัน

กฎระเบียบในปัจจุบันจึงมีลักษณะค่อนข้างไปทางการแก้ไขปราบปรามและลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด นอกจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นแล้วกฎระเบียบเกี่ยวกับวินัยนักเรียนได้ใช้มาเป็นเวลานานแล้ว จึงอาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

การศึกษากระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ อยู่บ้างในบางประการ การเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงมุ่งนำเสนอต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามเป็นสำคัญ ดังนี้

1. กฎระเบียบของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามส่วนใหญ่มีลักษณะเน้นการแก้ไขและลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน ลักษณะการรักษาระเบียบวินัยดังกล่าวจึงยังไม่เหมาะสมตามหลักการรักษาระเบียบวินัย เพราะระเบียบวินัยที่ตานั้นควรจะมุ่งไปในทางการป้องกันและสร้างเสริมมากกว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามควรจะได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการในการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนให้มีลักษณะที่เน้นการป้องกันและสร้างเสริมให้มากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาทบทวนนโยบายและขั้นตอนการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนคือ

1.1 โรงเรียนควรให้บุคลากรหลายฝ่ายได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือให้ข้อมูลเพื่อกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับข้อมูลจากนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น อันจะเป็นผลทำให้นักเรียนในฐานะผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจทำให้การรักษาระเบียบวินัยที่มุ่งเน้นการมีวินัยในตัวเองของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ก่อนจะกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนเพื่อนำไปใช้กับนักเรียนโรงเรียนควรจะได้มีการศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนอย่างละเอียด เพราะถึงแม้ว่า

โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามจะมีสภาพและปัญหาโดยส่วนรวมคล้ายคลึงกัน แต่สภาพและปัญหาที่แท้จริงอาจจะไม่เหมือนกัน ซึ่งโรงเรียนควรจะได้้นำเอาปัญหาต่าง ๆ เหล่า นั้นมาประกอบการพิจารณากำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนให้เหมาะสม เช่น สภาพท้องถิ่น วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ และค่านิยมของคนและกลุ่มคนในสังคม โรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นต้น

1.3 เมื่อโรงเรียนได้นำเอากฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นไปใช้กับนักเรียนแล้ว หากมีปัญหาคือพบว่ากฎระเบียบไม่เหมาะสมและไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ โรงเรียนควรจะได้รีบดำเนินการปรับกฎระเบียบให้เหมาะสม

2. ในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ควรจะตระหนักในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนให้บุคลากรทุกฝ่ายทุกคนรับทราบและยอมรับกฎระเบียบของโรงเรียนร่วมกัน โดยการจัดระบบการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพดังนี้

2.1 โรงเรียนควรจะได้สื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบแบบเป็นทางการทั้งด้วยวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษร และแบบไม่เป็นทางการให้มากยิ่งขึ้น กล่าวคือ นอกจากโรงเรียนจะใช้วิธีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบโดยการประชุมชี้แจง การประกาศ การใช้คู่มือนักเรียน และการใช้หนังสือราชการต่าง ๆ แล้ว โรงเรียนควรจะได้มีการพูดคุย ชี้แจง และพบปะกับนักเรียน ครู-อาจารย์ และผู้ปกครองนักเรียนให้มากขึ้น เพื่อช่วยเสริมและสร้างความเข้าใจในกฎระเบียบให้ดีขึ้น เพราะในสภาพปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนแบบไม่เป็นทางการโดยการ พูดคุย ชี้แจงในระดับน้อย อันเป็นผลทำให้การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2.2 การที่โรงเรียนจะใช้วิธีการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น โรงเรียนควรจะต้องจัดเตรียมบุคลากรที่รับผิดชอบในการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบให้มีความพร้อม ข้อมูลต่าง ๆ ที่จะสื่อหรือแจ้งให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และน่าสนใจ และการเตรียมผู้ที่รับการสื่อสารหรือแจ้งให้มีความพร้อมในการรับข่าวสารหรือข้อมูลที่แจ้ง รวมทั้งการจัดหาเครื่องมือ

ต่าง ๆ ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้เป็นสื่อในการแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2.3 ภายหลังจากที่โรงเรียนได้สื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบแล้ว ควรจะให้มีการประเมินผลการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบเพื่อตรวจสอบว่าบุคลากรในโรงเรียนรับทราบและเข้าใจกฎระเบียบที่สื่อสารหรือแจ้งมาน้อยเพียงใด โดยจัดทำแบบสำรวจ และใช้วิธีการประเมินอย่างง่าย ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประเมินและนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขการสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบให้มีประสิทธิภาพต่อไป

อย่างไรก็ตามมีข้อที่ควรตระหนักเกี่ยวกับการให้ข้อมูลย้อนกลับของกลุ่มนักเรียนหรือกลุ่มอื่น ๆ ที่โรงเรียนให้ข่าวสารหรือข้อมูล คือ บรรยากาศของโรงเรียนควรเป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งจะเป็นทางที่ทำให้โรงเรียนได้ผลการประเมินที่เชื่อถือได้

3. ในการพิจารณาคัดสินความผิดของนักเรียนแต่ละครั้งแต่ละความผิด โรงเรียนควรได้นำเอาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านมาประกอบการพิจารณา เช่น บันทึกการกระทำผิด บันทึกพฤติกรรม บันทึกการลงโทษ การสอบสวนจากพยานบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนควรจะใช้ข้อมูลของฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากขึ้น เพื่อให้การพิจารณาความผิดของนักเรียนมีความเที่ยงตรงและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

4. การปรับพฤติกรรมนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคามควรพิจารณาประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 โรงเรียนควรเน้นบทบาทของฝ่ายแนะแนวและมีการประสานงานกับฝ่ายแนะแนวให้มากขึ้น ในประเด็นการเน้นบทบาทของฝ่ายแนะแนวนั้นถ้าพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของฝ่ายแนะแนวแล้วจะพบว่า ฝ่ายแนะแนวมีหน้าที่หรืองานที่จะต้องดำเนินการหลายประการ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล การให้บริการสนเทศด้านส่วนตัว การศึกษาและอาชีพ การจัดหางานให้กับนักเรียน การให้คำปรึกษา และการติดตามผลนักเรียน

ในระหว่างเรียนและสำเร็จการศึกษาแล้ว โดยลักษณะงานของฝ่ายแนะแนวจะพบว่ามีความสัมพันธ์กับการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในทุก ๆ ด้านจะมีพร้อมสำหรับฝ่ายที่ทำหน้าที่ในการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนที่จะนำไปใช้ประกอบการจัดทำแผนงาน โครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน ตลอดจนการแก้ไขและลงโทษนักเรียน สำหรับการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนนั้น บุคลากรแนะแนวน่าจะเป็นผู้ที่มีเทคนิคเฉพาะในการให้คำปรึกษาตลอดจนมีเทคนิคอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับพฤติกรรมนักเรียนได้ดีกว่าบุคลากรอื่น ๆ การเน้นบทบาทของฝ่ายแนะแนวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

นอกจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นแล้ว การประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียนและฝ่ายแนะแนวควรมีมากขึ้นด้วย เพราะโดยหลักการบริหารงานทุกประเภทในทุกองค์การหรือหน่วยงาน การประสานสัมพันธ์ของหน่วยงานย่อยหรือฝ่ายต่าง ๆ อย่างเป็นระบบจะช่วยให้เกิดการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 โรงเรียนควรมีการติดต่อประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียนใน 2 ลักษณะ คือ การพบปะกับผู้ปกครองโดยตรง และการใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น จดหมายข่าว จุลสาร วารสารและหนังสือราชการเป็นสิ่งที่ช่วยในการติดต่อประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ทั้งนี้โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมือง และโรงเรียนมัธยมศึกษาในรอบนอกหรือในเขตที่ห่างไกลเมือง คือ

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมือง โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองควรให้ความสำคัญของการใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้มาก โดยยึดหลักความชัดเจนของสาระที่ต้องการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ความต่อเนื่องของสาระและความสม่ำเสมอของการส่งสาร ทั้งนี้ด้วยเหตุว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหาในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ การพบปะกับผู้ปกครองโดยตรงก็ควรจะมีอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในรอบนอกหรือในเขตที่ห่างไกลเมือง โรงเรียนมัธยมศึกษาในรอบนอกหรือที่ห่างไกลเมืองควรให้ความสำคัญกับการพบปะกับผู้ปกครองโดยตรง ซึ่งโรงเรียนอาจจะทำได้ในหลาย ๆ ลักษณะ เช่น การไม่พบปะกับผู้ปกครองที่บ้าน การเชิญผู้ปกครองมาพบปะกับทางโรงเรียน การพบปะกับผู้ปกครองโดยตรงจะช่วยให้บ้าน

และโรงเรียนสามารถเข้าใจปัญหาตลอดจนความต้องการของโรงเรียนตรงกันมากกว่าการใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการอ่านออกเขียนได้ นอกจากนี้โรงเรียนอาจใช้นักเรียนเป็นสื่อกลางระหว่างบ้านและโรงเรียน การใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ควรกระทำด้วยความระมัดระวัง เพื่อป้องกันการเข้าใจไม่ตรงกันซึ่งจะเป็นการยากสำหรับโรงเรียนในการแก้ไข

4.3 การลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบ ในกรณีที่นักเรียนกระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนควรดำเนินการลงโทษอย่างฉับพลันโดยยึดหลักให้การลงโทษในแต่ละกรณีเป็นประโยชน์ต่อการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียนให้มากที่สุด กล่าวคือโรงเรียนควรดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เข้าใจในเหตุผลของการลงโทษและการกระทำผิดของนักเรียน ซึ่งจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้การลงโทษเป็นสิ่งสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนในด้านการมีวินัยในตนเอง นอกจากนี้โรงเรียนควรจะดำเนินการลงโทษตามขั้นตอนของกฎระเบียบที่กำหนดไว้ด้วยความเป็นธรรม รอบคอบ และรักกุ่ม

4.4 ภายหลังจากที่โรงเรียนดำเนินการปรับพฤติกรรมนักเรียนแล้วควรจะได้มีการติดตามผลการปรับพฤติกรรม และการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิด จริงจัง และต่อเนื่อง โรงเรียนควรจัดให้มีคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบในการติดตามผลการปรับพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรง การมีคณะกรรมการดังกล่าวโรงเรียนควรกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างเป็นทางการและให้มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญและให้ความสนใจต่อการปรับพฤติกรรมนักเรียนให้มากขึ้น เพื่อให้การติดตามผลการปรับพฤติกรรมนักเรียนบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

4.5 นอกจากโรงเรียนจะได้มีการรักษาระเบียบวินัยตามกฎระเบียบของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้แล้ว โรงเรียนควรจะได้มีการส่งเสริมหรือสร้างเสริมระเบียบวินัยนักเรียนควบคู่กันไป โดยอาจจะให้มีการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน ส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยในการพัฒนาความมีระเบียบวินัยของนักเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมรักษาดินแดน และกิจกรรมอื่น ๆ นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำหรือเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายในด้านระเบียบวินัยควรจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการรักษาระเบียบวินัยนักเรียน โดยกำหนดให้ในด้านารรักษาระเบียบวินัยนักเรียนเป็นงานสำคัญด้านหนึ่งของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในแนวลึกเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยจึงทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมและสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามเท่านั้น หากจะมีการวิจัยเรื่องนี้ในแนวกว้างโดยรับรูปแบบ วิธีการวิจัยที่เหมาะสมและทำการวิจัยโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดและเขตการศึกษาอื่นที่มีสภาพแวดล้อมและสังคมที่แตกต่างจากไปจากจังหวัดมหาสารคามก็จะทำให้การวิจัยมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวม ในการวิจัยต่อไปควรจะได้มีการวิจัยให้ลึกกลงไปถึงรายละเอียดของกระบวนการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนแต่ละด้าน คือ

- 2.1 การกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน
- 2.2 การสื่อสารหรือแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียน
- 2.3 การประเมินพฤติกรรมนักเรียน
- 2.4 การปรับพฤติกรรมนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย